

**GREITOSIOS MEDICINOS PAGALBOS SLAUGYTOJŲ
PROFESINIO VAIDMENS RAIŠKA SLAUGOS STUDENTŲ
TYRIMUOSE 2021–2026 M.**

**EXPRESSION OF THE PROFESSIONAL ROLE OF EMERGENCY
MEDICAL SERVICES NURSES IN NURSING STUDENTS'
RESEARCH: 2021–2026**

Jolanta Keburienė

Utenos kolegija, Utena Higher Education Institution, Lietuva

dr. Danguolė Šakalytė

Utenos kolegija, Utena Higher Education Institution, Lietuva

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8638-0540>

Santrauka

Greitosios medicinos pagalbos (GMP) slaugytojų profesinis vaidmuo pastaraisiais metais tampa vis kompleksiškesnis, apimantis ne tik klinikinių intervencijų atlikimą, bet ir pacientų saugos užtikrinimą, komunikaciją, komandinį bendradarbiavimą bei veiklą didelės profesinės rizikos sąlygomis. Tačiau apibendrintų tyrimų, atskleidžiančių, kaip GMP slaugytojų profesinis vaidmuo atsispindi slaugos studentų atliekamuose tyrimuose, vis dar trūksta.

Straipsnio tikslas – atskleisti GMP slaugytojų profesinio vaidmens raišką slaugos studentų tyrimuose 2021–2026 m.

Tyrime taikyta retrospektyvinė dokumentų analizė, naudojant indukcinę teminę analizę. Analizuoti 27 Utenos kolegijos Bendrosios praktikos slaugos studijų programos studentų baigiamieji darbai, apginti 2021–2026 m. laikotarpiu ir susiję su GMP slaugytojų veikla. Tyrimo metu išskirtos keturios pagrindinės teminės kategorijos: klinikinės GMP slaugytojų kompetencijos, pacientų sauga ir komunikacija, profesinės gerovės ir psichoemocinių sunkumų raiška bei profesinio vaidmens plėtra. Nustatyta, kad dažniausiai studentų darbuose GMP slaugytojų profesinis vaidmuo siejamas su gyvybei pavojingų būklių valdymu, klinikinių sprendimų priėmimu ir standartizuotų algoritmų taikymu. Taip pat išryškėjo pacientų saugos, komunikacijos, profesinės gerovės, emocinio atsparumo, kompetencijų tobulinimo ir technologijų taikymo svarba. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad studentų darbuose GMP slaugytojų profesinis vaidmuo suvokiamas kaip daugialypis ir apimantis klinikinės, komunikacinės, organizacinės bei psichoemocinės profesinės veiklos dimensijas.

Raktažodžiai: greitoji medicinos pagalba, profesinis vaidmuo, slaugytojai, teminė analizė.

Išvadas

Greitosios medicinos pagalbos (toliau – GMP) sistema yra viena svarbiausių sveikatos priežiūros grandžių, užtikrinančių savalaikę pagalbą gyvybei pavojingų būklių metu. GMP slaugytojai dirba dinamiškoje, sudėtingoje ir nenuspėjamoje aplinkoje, kurioje sprendimai dažnai turi būti priimami greitai, esant ribotam laikui, nepakankamai informacijai bei padidintai rizikai paciento ir darbuotojo saugai. Ikistacionarinėje grandyje priimami sprendimai gali turėti reikšmingą įtaką pacientų išgyvenamumui, komplikacijų rizikai bei tolimesniems gydymo rezultatams, todėl pacientų

sauga ir klinikinių sprendimų kokybė laikomi vienais svarbiausių GMP sistemos veiksmingumo veiksnių (Strandāsi ir kt., 2024).

Pastaraisiais metais mokslinėje literatūroje vis daugiau dėmesio skiriama GMP slaugytojų kompetencijoms, pacientų saugai, komunikacijai ir profesinei gerovei. Tyrimuose pabrėžiama, kad GMP slaugytojų veikla neapsiriboja vien techninių veiksmų atlikimu ar paciento transportavimu – reikšmingos tampa klinikinių sprendimų priėmimo, kritinio mąstymo, komunikacijos, komandinio darbo ir lyderystės kompetencijos (Strandās ir kt., 2024). Mokslinėje literatūroje akcentuojama, kad ikistacionarinėje aplinkoje GMP slaugytojai dažnai dirba ribotų resursų, laiko stokos ir neapibrėžtumo sąlygomis, todėl pacientų sauga tampa vienu svarbiausių kokybiškos priežiūros aspektų. Tyrimų duomenimis, pacientų sauga GMP sistemoje glaudžiai susijusi su slaugytojų klinikinių sprendimų priėmimu, standartizuotų algoritmų taikymu, komandiniu darbu ir komunikacijos kokybe. Ypač svarbus tampa efektyvus informacijos perdavimas tarp skirtingų sveikatos priežiūros grandžių. Tyrimuose nustatyta, kad komunikacijos trikdžiai ir nepakankamai standartizuotas informacijos perdavimas gali didinti klinikinių klaidų bei pacientų saugos incidentų riziką (Troyer ir Brady, 2020). Todėl komunikacinės kompetencijos GMP aplinkoje vertinamos kaip neatsiejama saugios ir kokybiškos pagalbos dalis.

Šių dienų GMP praktikoje svarbios tampa ne tik klinikinės, bet ir bendrosios kompetencijos. Ikistacionarinėje grandyje GMP specialistai turi veikti riboto laiko, informacijos stokos ir neapibrėžtumo sąlygomis, todėl reikšmingi tampa klinikinių sprendimų priėmimo, situacijos vertinimo, komunikacijos ir komandinio darbo gebėjimai. Tyrimuose pabrėžiama, kad pacientų sauga GMP sistemoje siejama su efektyviu klinikinių sprendimų priėmimu, aiškiu vaidmenų pasiskirstymu, komunikacija ir pagalbos tęstinumu nuo pirmojo kontakto iki paciento perdavimo gydymo įstaigai (Bijani ir kt., 2021). Kartu mokslinėje literatūroje vis daugiau dėmesio skiriama GMP slaugytojų profesinio vaidmens plėtrai, profesinei autonomijai bei išplėstinių kompetencijų svarbai.

Greta klinikinių ir bendrųjų kompetencijų reikšmingais tampa ir GMP slaugytojų profesinės gerovės bei psichoemocinės būklės aspektai. GMP slaugytojai dirba vienoje sudėtingiausių sveikatos priežiūros aplinkų, kur dažnai susiduriama su dideliu darbo krūviu, emociniu nuovargiu, profesiniu stresu bei perdegimo rizika. Tyrimų duomenimis, profesinis stresas ir emocinis išsekimas gali turėti įtakos ne tik slaugytojų savijautai, bet ir pacientų saugai bei klinikinių sprendimų kokybei (Crowe ir kt., 2018; Powell ir kt., 2025). Panašiai tarptautiniuose tyrimuose nustatyta, kad pandemijos laikotarpiu sveikatos priežiūros specialistai susidūrė su padidėjusiu emociniu krūviu, profesiniu stresu ir psichologinės gerovės sunkumais (Cash ir kt., 2020; Vera San Juan ir kt., 2021).

Nepaisant augančio GMP slaugytojo vaidmens, dauguma mokslinių tyrimų dažniausiai analizuoja atskiras klininkines būkles, konkrečias intervencijas ar pavienius profesinės veiklos aspektus. Tuo tarpu apibendrintų tyrimų, leidžiančių kompleksiskai pažvelgti į GMP slaugytojo profesinio vaidmens raišką, kompetencijų spektrą bei profesinius sunkumus, vis dar trūksta. Studentų atliekami baigiamieji darbai gali būti vertinami kaip reikšmingas profesinių tendencijų, aktualių problemų ir besikeičiančių GMP slaugytojų praktikos prioritetų indikatorius, atspindintis tiek klininkines, tiek komunikacines, organizacines bei psichoemocines GMP slaugytojų veiklos dimensijas.

Tyrimo problema – nepakanka apibendrintų tyrimų, atskleidžiančių, kaip GMP slaugytojų profesinis vaidmuo, kompetencijos ir profesiniai sunkumai atsispindi studentų atliekamuose tyrimuose.

Straipsnio tikslas – atskleisti GMP slaugytojų profesinio vaidmens raišką slaugos studentų tyrimuose 2021–2026 m.

Tyrimo metodika

Tyrimė taikyta retrospektyvinė dokumentų analizė, naudojant indukcinę teminę analizę. Dokumentų analizė pasirinkta siekiant sistemiškai išanalizuoti Utenos kolegijos bendrosios praktikos slaugos studentų baigiamuosiuose darbuose atsiskleidžiančias GMP slaugytojų profesinio vaidmens, kompetencijų bei profesinių ir psichoemocinių sunkumų temas. Retrospektyvinė analizė leido

įvertinti, kokios temos dominavo 2021–2026 m. laikotarpiu ir kaip studentų tyrimuose atsiskleidė GMP slaugytojų profesinio vaidmens kaita.

Kadangi tyrime buvo analizuojami viešai prieinami ir jau apginti studentų baigiamieji darbai, tiesioginis tyrimas su žmonėmis nebuvo atliekamas, todėl Bioetikos komiteto leidimas nebuvo reikalingas. Analizės metu buvo laikomasi akademinio sąžiningumo ir autorių anonimiškumo principų.

Teminė analizė atlikta remiantis V. Braun ir V. Clarke (2021) indukcinės teminės analizės principais.

Tyrimo medžiaga. Tyrimo medžiagą sudarė 27 Utenos kolegijos Bendrosios praktikos slaugos studijų programos studentų baigiamieji darbai, apginti 2021–2026 m. laikotarpiu ir susiję su greitosios medicinos pagalbos slaugytojų veiklos tematika (žr. 1 lentelę)

1 lentelė. Analizuotų baigiamųjų darbų (n=27) charakteristika

Eil. Nr.	Kriterijus	Apibūdinimas
1.	Analizuojamas laikotarpis	2021–2026 m
2.	Studijų programa	Bendrosios praktikos slauga
3.	Tyrimų laukas	Skubioji medicinos pagalba – GMP sritis
4.	Pagrindinės teminės kryptys	Klinikinės kompetencijos; pacientų sauga ir komunikacija; profesiniai ir psichoemociniai sunkumai; profesinio vaidmens plėtra
5.	Duomenų šaltiniai	GMP slaugytojai, pacientų dokumentai, klinikiniai atvejai
6.	Analizės vienetas šiame tyrime	Baigiamasis darbas kaip analizuojamas dokumentas
7.	Baigiamųjų darbų statusas šiame tyrime	Tyrimo duomenų šaltinis, o ne literatūros šaltinis

Analizuoti darbai buvo pasirinkti tiksliai atranka, siekiant įtraukti baigiamuosius darbus, nagrinėjančius GMP slaugytojų profesinę veiklą, klinikinės kompetencijas, pacientų saugą, komunikaciją, profesinę aplinką bei profesinius ir psichoemocinius sunkumus.

Tyrime baigiamieji darbai buvo traktuojami kaip analizuojami dokumentai, sudarantys tyrimo duomenų šaltinį, todėl jie nebuvo įtraukti į literatūros sąrašą.

Įtraukimo kriterijai. Į tyrimą buvo įtraukti baigiamieji darbai, atitinkantys šiuos kriterijus: darbai susiję su GMP tematika; darbuose nagrinėjamos GMP slaugytojų kompetencijos, profesinė veikla, pacientų sauga, komunikacija arba profesinė aplinka; darbuose taikyti empiriniai tyrimo metodai; darbai apginti 2021–2026 m. laikotarpiu.

Neįtraukimo kriterijai. Į tyrimą nebuvo įtraukti teorinio pobūdžio darbai, darbai, nesusiję su GMP tematika, neempiriniai baigiamieji darbai bei darbai, kuriuose GMP tematika buvo nagrinėjama tik fragmentiškai.

Duomenų analizė. Duomenų analizė atlikta taikant indukcinę teminę analizę. Pirmajame etape visi baigiamieji darbai buvo nuosekliai peržiūrėti ir pakartotinai perskaityti, siekiant susipažinti su jų turiniu. Antrajame etape atliktas pradinis duomenų kodavimas, išskiriant reikšminius teiginius ir temas, susijusias su GMP slaugytojų profesiniu vaidmeniu, kompetencijomis, pacientų sauga, komunikacija bei profesiniais ir psichoemociniais sunkumais. Trečiajame etape panašūs kodai buvo grupuojami į potencialias temas. Ketvirtajame etape temos buvo peržiūrimos ir tikslinamos, vertinant jų atitikimą analizuojamų darbų turiniui. Penktajame etape suformuluotos ir pavadintos galutinės teminės kategorijos. Šeštajame etape parengtas teminės analizės rezultatų aprašymas ir interpretacija.

Kodavimą ir temų formavimą atliko viena tyrėja. Analizės metu kiekvienas baigiamasis darbas buvo vertinamas kaip vientisas dokumentas, identifikuojant jame dominuojančią temą, susijusią su GMP slaugytojų profesiniu vaidmeniu. Siekiant išvengti temų dubliavimo, kiekvienas darbas buvo priskirtas tai teminei kategorijai, kuri geriausiai atspindėjo pagrindinę tyrimo problematiką.

Galutinėje analizėje išskirtos keturios pagrindinės teminės kategorijos:

1. Klinikinės GMP slaugytojų kompetencijos;
2. Pacientų sauga ir komunikacija;
3. GMP slaugytojų profesinės gerovės ir psichoemocinių sunkumų raiška;
4. GMP slaugytojų profesinio vaidmens plėtra.

Teminė analizė leido sistemiskai atskleisti, kaip 2021–2026 m. bendrosios praktikos slaugos studijų programos studentų tyrimuose buvo reflektuojamas GMP slaugytojų profesinis vaidmuo, jų kompetencijos bei profesinės veiklos pokyčiai.

Tyrimo rezultatai

Atlikus 2021–2026 m. apgintų Bendrosios praktikos slaugos studijų programos studentų baigiamųjų darbų teminę analizę, identifikuotos keturios pagrindinės teminės kategorijos: klinikinės GMP slaugytojų kompetencijos, pacientų sauga ir komunikacija, profesiniai ir psichoemociniai sunkumai bei profesinio vaidmens plėtra (žr. 2 lentelę). Analizuoti darbai atskleidė, kad GMP slaugytojų profesinis vaidmuo studentų tyrimuose suvokiamas kaip kompleksinis, apimantis ne tik neatidėliotinų veiksmų atlikimą, bet ir savarankišką klinikinių sprendimų priėmimą, pacientų saugos užtikrinimą, komunikaciją, emocinį krūvį bei gebėjimą veikti didelės profesinės rizikos sąlygomis.

2 lentelė. Teminių kategorijų pasiskirstymas pagal baigiamuosius darbus

Eil. Nr.	Kategorija	n	%
1.	Klinikinės GMP slaugytojų kompetencijos	13	48,1
2.	Pacientų sauga ir komunikacija	2	7,4
3.	GMP slaugytojų profesinės gerovės ir psichoemocinių sunkumų raiška	8	29,6
4.	GMP slaugytojų profesinio vaidmens plėtra	4	14,8

1. Klinikinės GMP slaugytojų kompetencijos. Klinikinių GMP slaugytojų kompetencijų teminė kategorija buvo dažniausiai nagrinėjama studentų darbuose. Šiai kategorijai priskirta 13 iš 27 analizuotų baigiamųjų darbų (48,1 %), todėl ji sudarė didžiausią tyrimų dalį. Pagrindinis dėmesys buvo skiriamas insulto, ūmaus miokardo infarkto, politraumos, hipoglikemijos, masyvaus kraujavimo, klinikinės mirties ir gaivinimo temoms. Studentų tyrimuose GMP slaugytojų vaidmuo dažniausiai buvo siejamas su gebėjimu greitai įvertinti paciento būklę, atpažinti gyvybei pavojingas situacijas bei taikyti standartizuotus veiksmų algoritmus.

Analizuotuose darbuose dažniausiai nagrinėti insulto atpažinimo ir pagalbos teikimo aspektai, ūmaus miokardo infarkto valdymas ikistacionarinėje grandyje, politraumos atvejai bei kraujavimo kontrolė kritinėse situacijose. Taip pat daug dėmesio skirta praktiniams GMP slaugytojų įgūdžiams, reikalingiems teikiant pagalbą gyvybei pavojingų būklių metu.

Studentų darbuose akcentuota standartizuotų metodikų svarba GMP praktikoje. Dažniausiai minėti ABCDE vertinimo principai, FAST ir MEND insulto atpažinimo skalės, gaivinimo algoritmai bei kraujavimo kontrolės metodai. Analizuotuose darbuose pažymėta, kad standartizuotų algoritmų taikymas padeda užtikrinti nuoseklų paciento būklės vertinimą, mažina klaidų riziką ir leidžia efektyviau valdyti kritines situacijas.

Tyrimuose taip pat atsiskleidė GMP slaugytojų profesinės autonomijos svarba. Studentų darbuose GMP slaugytojai vaizduojami kaip savarankiški klinikinių sprendimų priėmėjai, gebantys veikti laiko stokos, informacijos trūkumo ir didelės įtampos sąlygomis. Akcentuota, kad GMP slaugytojų veikloje itin svarbūs kritinis mąstymas, prioritetų nustatymas ir greita reakcija į paciento būklės pokyčius.

2. Pacientų sauga ir komunikacija. Pacientų saugos ir komunikacijos teminei kategorijai buvo priskirti 2 iš 27 analizuotų baigiamųjų darbų (7,4 %). Nors ši tematika studentų tyrimuose buvo nagrinėta rečiau nei klinikinės kompetencijos, darbuose komunikacija buvo įvardijama kaip viena svarbiausių pacientų saugos užtikrinimo sąlygų GMP aplinkoje. Didžiausias dėmesys skirtas

informacijos perdavimui tarp GMP ir priėmimo-skubios pagalbos skyrių slaugytojų, SBAR komunikacijos struktūros taikymui bei komunikacijai su pacientais.

Darbų analizė parodė, kad pacientų sauga studentų tyrimuose buvo glaudžiai siejama su informacijos tikslumu, savalaikiškumu ir komunikacijos kokybe. Akcentuota, kad netikslus ar neišsamus informacijos perdavimas gali lemti gydymo vėlavimą, diagnostines klaidas ar paciento būklės pablogėjimą.

SBAR metodas darbuose buvo vertinamas kaip efektyvi standartizuotos komunikacijos priemonė, padedanti sumažinti informacijos praradimo riziką bei stiprinti bendradarbiavimą tarp sveikatos priežiūros specialistų. Analizuotuose darbuose taip pat pažymėta, kad GMP slaugytojai dažnai susiduria su komunikacijos sunkumais dėl riboto laiko, paciento būklės sudėtingumo ar nepakankamos informacijos apie paciento anamnezę.

Pacientų saugos ir komunikacijos teminėje grupėje GMP slaugytojų vaidmuo atsiskleidė kaip svarbi informacijos perdavimo, komandinio bendradarbiavimo ir priežiūros tęstinumo užtikrinimo grandis.

3. GMP slaugytojų profesinės gerovės ir psichoemocinių sunkumų raiška. GMP slaugytojų profesinės gerovės ir psichoemocinių sunkumų teminei kategorijai buvo priskirti 8 iš 27 analizuotų baigiamųjų darbų (29,6 %). Studentų tyrimuose daugiausia dėmesio skirta profesiniam stresui, emociniam nuovargiui, perdegimui, paciento netekties išgyvenimams, COVID-19 pandemijos poveikiui bei darbuotojų saugos problemoms.

Analizuotuose darbuose nustatyta, kad GMP slaugytojų profesinė veikla siejama su nuolatine emocijų įtampa, nenusipėjamomis situacijomis, dideliu darbo krūviu ir didele atsakomybe už pacientų gyvybę. Akcentuota, kad nuolatinis darbas kritinėse situacijose gali neigiamai veikti GMP slaugytojų psichologinę būklę, profesinę savijautą ir darbo kokybę.

COVID-19 pandemijos tematika studentų darbuose išryškino infekcijos baimę, emocinį nuovargį, padidėjusį darbo intensyvumą bei asmeninių apsaugos priemonių naudojimo keliamus sunkumus. Taip pat nagrinėtos GMP slaugytojų sveikatos problemos, darbuotojų sauga, darbo traumos ir profesinės rizikos veiksniai.

Paciento netekties tematika atskleidė, kad GMP slaugytojų darbe svarbios tampa ne tik klinikinės, bet ir emocinės kompetencijos. Studentų tyrimuose akcentuota empatijos, emocijų valdymo bei psichologinio atsparumo svarba, padedanti susidoroti su sudėtingomis profesinėmis situacijomis.

Šioje teminėje grupėje GMP slaugytojai atsiskleidė kaip padidintos profesinės rizikos aplinkoje dirbantys specialistai, patiriantys reikšmingą emocinį, psichologinį ir fizinį krūvį.

4. GMP slaugytojų profesinio vaidmens plėtra. GMP slaugytojų profesinio vaidmens plėtros teminei kategorijai buvo priskirti 4 iš 27 analizuotų baigiamųjų darbų (14,8 %). Šioje kategorijoje atsiskleidė platesnis GMP slaugytojų profesinės veiklos suvokimas, apimantis ne tik neatidėliotinos pagalbos teikimą, bet ir profesinių kompetencijų stiprinimą, technologijų taikymą, bendruomenės įsitraukimą bei rūpestingumo raišką GMP praktikoje.

Analizuotuose darbuose nagrinėtos dirbtinio intelekto taikymo galimybės, savanorystė GMP sistemoje, profesinių kompetencijų tobulinimo poreikis ir rūpestingumo fenomenas GMP slaugytojų darbe. Šios temos parodė, kad GMP slaugytojų vaidmuo studentų tyrimuose suvokiamas kaip platesnis nei techninių ar procedūrinių veiksmų atlikimas.

Studentų tyrimuose GMP slaugytojai vaizduojami kaip savarankiški klinikinių sprendimų priėmėjai, komandos nariai, pacientų saugos užtikrintojai ir besikeičiančios sveikatos priežiūros sistemos dalyviai. Dirbtinio intelekto tematika atskleidė technologijų potencialą gerinant sprendimų priėmimą, duomenų valdymą ir pacientų saugą, tačiau kartu išryškino darbuotojų mokymų, kompetencijų stiprinimo ir aiškaus technologijų taikymo reglamentavimo poreikį.

Savanorystės bei kompetencijų tobulinimo tematika atskleidė GMP sistemą kaip bendradarbiavimo, mokymosi ir profesinio augimo erdvę. Analizuotuose darbuose pabrėžta, kad praktinė veikla, komandinis darbas, rūpestingas santykis su pacientu ir nuolatinis kompetencijų stiprinimas tampa svarbiais GMP slaugytojų profesinės tapatybės formavimosi aspektais.

Apibendrinant nustatyta, kad 2021–2026 m. Bendrosios praktikos slaugos studijų programos studentų tyrimuose GMP slaugytojų profesinis vaidmuo atsiskleidžia kaip kompleksiškas ir nuolat besiplečiantis. Studentų darbuose GMP slaugytojai suvokiami kaip savarankiški klinikinių sprendimų priėmėjai, pacientų saugos užtikrintojai, komandos nariai, besikeičiančios sveikatos priežiūros sistemos dalyviai, dirbantys emociškai sunkų darbą.

Diskusija

Atlikta analizė leidžia teigti, kad studentų baigiamieji darbai atskleidžia ne pavienes GMP slaugytojų veiklos sritis, bet platesnį šios profesinės veiklos lauko vaizdą. Tyrimuose išryškėjusios klinikinių kompetencijų, pacientų saugos, komunikacijos, profesinės gerovės ir vaidmens plėtros temos rodo, kad šiuolaikinė GMP slauga nebėra siejama tik su neatidėliotinų intervencijų atlikimu. Ji apima gebėjimą savarankiškai vertinti paciento būklę, priimti sprendimus neapibrėžtose situacijose, užtikrinti informacijos perdavimo tęstinumą ir veikti komandoje.

Ši profesinio vaidmens raida atitinka naujausias tyrimų tendencijas, kuriose GMP slaugytojų veikla apibūdinama kaip multidimensinė ir reikalaujanti tiek klinikinių, tiek bendrųjų kompetencijų (Strandås ir kt., 2024). Ypač svarbu tai, kad studentų tyrimuose klinikinės kompetencijos neatsiskiria nuo pacientų saugos ir komunikacijos: gyvybei pavojingų būklių atpažinimas, standartizuotų algoritmų taikymas, paciento perdavimas kitai sveikatos priežiūros grandžiai ir komandinis darbas sudaro vientisą saugios ikistacionarinės pagalbos procesą.

Analizuoti studentų darbai parodė, kad GMP praktikoje ypatingą reikšmę įgauna klinikinis sprendimų priėmimas ir standartizuotų algoritmų taikymas. Insulto, ūmaus miokardo infarkto, politraumos, masyvaus kraujavimo ar klinikinės mirties temos studentų tyrimuose dažniausiai buvo siejamos su gebėjimu greitai įvertinti paciento būklę, nustatyti prioritetus bei taikyti standartizuotas veiksmų sekas. Tai leidžia teigti, kad šiuolaikinėje GMP praktikoje slaugytojų profesinis vaidmuo tampa vis labiau orientuotas į savarankišką klinikinių sprendimų priėmimą ir pacientų būklės valdymą ikistacionarinėje grandyje. Panašias išvadas pateikia M. Bijani ir kt. (2021), nustatę, kad klinikinių sprendimų priėmimas yra vienas svarbiausių GMP specialistų profesinės veiklos elementų, o sprendimų kokybę lemia gebėjimas greitai įvertinti situaciją, prioritetizuoti veiksmus ir veikti neapibrėžtomis sąlygomis.

Svarbu pažymėti, kad studentų darbuose klinikinės kompetencijos dažnai buvo siejamos su pacientų saugos užtikrinimu. Analizė parodė, kad standartizuotų algoritmų, struktūruotų vertinimo metodikų ir aiškių veiksmų sekų taikymas suvokiamas kaip viena svarbiausių priemonių, mažinančių klaidų riziką kritinėse situacijose. Tai atitinka pasaulines pacientų saugos tendencijas, akcentuojančias standartizuotos praktikos, komandinių veiksmų ir aiškios komunikacijos svarbą sveikatos priežiūroje (WHO, 2021).

Studentų tyrimuose itin ryškiai atsiskleidė komunikacijos reikšmė GMP sistemoje. Informacijos perdavimas tarp GMP ir priėmimo-skubios pagalbos skyrių slaugytojų, SBAR struktūros taikymas bei komandinis bendradarbiavimas darbuose buvo siejami su saugesne pacientų priežiūra ir efektyvesniu klinikinių sprendimų priėmimu. Tai rodo, kad šiuolaikinėje GMP praktikoje komunikacija tampa ne papildoma, o esmine profesinės kompetencijos dalimi. Efektyvus komandinis darbas ir struktūruotas informacijos perdavimas studentų tyrimuose buvo vertinami kaip svarbios pacientų saugos sąlygos. Panašias išvadas pateikia L. Troyer ir W. Brady (2020), nustatę, kad informacijos perdavimo trūkumai tarp GMP ir gydymo įstaigų gali neigiamai paveikti priežiūros tęstinumą ir pacientų saugą.

Analizuoti darbai taip pat atskleidė augantį dėmesį GMP specialistų profesinei gerovei ir psichoemocinei būklei. Profesinio streso, emocinio nuovargio, perdegimo, paciento netekties bei COVID-19 pandemijos tematika parodė, kad GMP slaugytojų veikla glaudžiai susijusi su dideliu emociniu krūviu ir profesine rizika. Tai leidžia manyti, kad šiuolaikinėje GMP sistemoje vis didesnę reikšmę įgauna ne tik klinikinės žinios, bet ir emocinio atsparumo, savireguliacijos bei psichologinio pasirengimo kompetencijos. Studentų darbuose profesinė gerovė buvo siejama ne tik su darbuotojų

savijauta, bet ir su pacientų sauga bei teikiamų paslaugų kokybe. R. P. Crowe ir kt. (2020) bei J. R. Powell ir kt. (2025) nustatė, kad profesinis perdegimas ir emocinis išsekimas gali turėti įtakos GMP specialistų darbo efektyvumui, klinikinių sprendimų kokybei ir pacientų saugai. Panašias tendencijas atskleidė ir Lietuvos GMP sistemoje atliktas tyrimas, kuriame nustatyta, kad darbo saugos kultūra, organizacinė aplinka ir darbuotojų gerovė yra svarbūs saugios ir kokybiškos pagalbos užtikrinimo veiksniai (Luneckienė ir Riklikienė, 2024).

Svarbus tyrimo aspektas – studentų darbuose atsiskleidžianti GMP slaugytojų profesinio vaidmens transformacija. Analizuotuose darbuose pastebėta tendencija, kad ankstyvesniuose darbuose daugiau dėmesio skirta klinikinėms intervencijoms ir ūmių būklių valdymui, naujausiuose tyrimuose daugiau dėmesio skiriama pacientų saugos, komunikacijos, profesinės autonomijos ir technologijų taikymo temoms. Tai leidžia teigti, kad studentų tyrimai gali būti vertinami kaip profesinių pokyčių ir besikeičiančių GMP praktikos prioritetų indikatorius.

Analizuoti darbai taip pat atskleidė augantį dėmesį kompetencijų stiprinimui ir praktiniam pasirėngimui. Ši tendencija atspindi platesnius sveikatos priežiūros pokyčius, kuriuose GMP slaugytojų vaidmuo tampa vis labiau orientuotas į savarankišką sprendimų priėmimą, pacientų saugą ir nuolatinį profesinį tobulėjimą (Strandås ir kt., 2024).

Studentų tyrimuose dažnai akcentuota simuliacinių mokymų, praktinių situacijų analizės, standartizuotų algoritmų bei komunikacijos mokymų svarba. Tai rodo, kad šiuolaikinėje GMP slaugytojų rengimo sistemoje būtina stiprinti praktinį ir situacinį mokymąsi, orientuotą į realias klinikoines situacijas, pacientų saugą bei tarpdisciplininį bendradarbiavimą. Panašias išvadas pateikia S. Görücü ir kt. (2024), kurių sisteminė apžvalga ir metaanalizė parodė, kad simuliacijomis grįstas mokymas reikšmingai gerina slaugos studentų klinikinių sprendimų priėmimo gebėjimus. Be to, A. Alharbi ir kt. (2024) nustatė, kad simuliacijomis grįstas mokymas prisideda prie žinių ir praktinių įgūdžių įgijimo bei jų išlaikymo. O J. Bienstock ir kt. (2023) sisteminėje apžvalgoje nustatyta, kad simuliacijomis grįsti mokymai yra viena dažniausiai naudojamų GMP specialistų kompetencijų ugdymo priemonių, siejama su geresniais praktinių įgūdžių, procedūrų atlikimo ir klinikinio sprendimų priėmimo rezultatais.

Apibendrinant galima teigti, kad studentų tyrimuose atsiskleidžiantis GMP slaugytojo profesinis vaidmuo tampa vis kompleksiškesnis ir reikalaujantis ne tik klinikinių žinių, bet ir komunikacinių, organizacinių, emocinių bei lyderystės kompetencijų. Analizuoti darbai rodo, kad šiuolaikinėje GMP praktikoje slaugytojas suvokiamas kaip aktyvus pacientų saugos užtikrinimo, klinikinių sprendimų priėmimo ir komandinio darbo dalyvis.

Atlikta studentų baigiamųjų darbų analizė leidžia išskirti kelias praktines kryptis, svarbias GMP slaugytojų rengimui ir profesinės veiklos tobulinimui.

Pirma, studentų tyrimuose atsiskleidęs standartizuotų algoritmų ir klinikinių sprendimų reikšmingumas rodo būtinybę stiprinti praktinius ir simuliacinius GMP slaugytojų mokymus. Simuliacinės situacijos, kritinių būklių scenarijai ir standartizuotų veiksmų algoritmų taikymas galėtų prisidėti prie geresnio specialistų pasirėngimo veikti sudėtingose situacijose.

Antra, pacientų saugos ir komunikacijos tematika atskleidė poreikį stiprinti struktūruotos komunikacijos mokymus. SBAR modelio, komandinių veiksmų ir informacijos perdavimo įgūdžių ugdymas galėtų padėti mažinti komunikacijos klaidų riziką GMP sistemoje.

Trečia, profesinių ir psichoemocinių iššūkių tematika rodo būtinybę daugiau dėmesio skirti GMP slaugytojų psichologiniam pasirėngimui ir profesinei gerovei. Emocinio atsparumo stiprinimas, psichologinės pagalbos prieinamumas, streso valdymo mokymai ir profesinės gerovės priemonės galėtų prisidėti prie darbuotojų savijautos ir pacientų saugos gerinimo.

Ketvirta, studentų darbuose atsiskleidusi profesinio vaidmens plėtra rodo poreikį stiprinti išplėstinių kompetencijų ugdymą, technologijų taikymo gebėjimus bei tarpdisciplininio bendradarbiavimo kompetencijas.

Tyrimo ribotumai. Tyrimas turi keletą ribotumų. Pirma, analizuoti tik vienos aukštosios mokyklos slaugos studentų baigiamieji darbai, todėl rezultatai negali būti tiesiogiai apibendrinami visų Lietuvos GMP slaugytojų rengimo kontekste. Antra, analizuotuose darbuose buvo taikytos skirtingos tyrimo metodologijos, naudotos nevienodos imtys ir skirtingi duomenų rinkimo metodai,

todėl temų interpretacija galėjo skirtis. Trečia, tyrime analizuoti studentų baigiamieji darbai, kurių kokybė, tyrimų apimtis ir metodologinis pagrįstumas galėjo būti nevienodi. Tačiau nepaisant šių ribotumų, retrospektyvinė dokumentų analizė leido identifikuoti pasikartojančias temas ir atskleisti GMP slaugytojų profesinio vaidmens raiškos tendencijas 2021–2026 m. laikotarpiu.

Išvados

1. 2021–2026 m. bendrosios praktikos slaugos studentų baigiamuosiuose darbuose GMP slaugytojų profesinis vaidmuo atsiskleidė per keturias pagrindines temines kryptis: klinikines kompetencijas, pacientų saugą ir komunikaciją, profesinės gerovės bei psichoemocinių sunkumų raišką ir profesinio vaidmens plėtrą.
2. Dažniausiai studentų darbuose GMP slaugytojų profesinis vaidmuo buvo siejamas su klinikinėmis kompetencijomis: gyvybei pavojingų būklių atpažinimu, paciento būklės vertinimu, standartizuotų algoritmų taikymu ir pagalbos teikimu ikistacionarinėje grandyje.
3. Pacientų saugos, komunikacijos ir profesinės gerovės temos atskleidė, kad GMP slaugytojų vaidmuo neapsiriboja klinikiniais veiksmais, bet apima informacijos perdavimą, komandinį bendradarbiavimą, priežiūros tęstinumą ir veikimą didelės emocinės bei profesinės rizikos sąlygomis.
4. Profesinio vaidmens plėtros tematika parodė, kad studentų tyrimuose GMP slaugytojai suvokiami kaip besikeičiančios sveikatos priežiūros sistemos dalyviai, kurių veikloje svarbūs technologijų taikymo, kompetencijų tobulinimo, bendradarbiavimo ir profesinės tapatybės aspektai.

Literatūra

1. Alharbi, A., Nurfianti, A., Mullen, R.F., McClure, J. D., & Miller, W. H. The effectiveness of simulation-based learning (SBL) on students' knowledge and skills in nursing programs: a systematic review. *BMC Med Educ*, 24, 1099 (2024). <https://doi.org/10.1186/s12909-024-06080-z>.
2. Bienstock, J., Heuer, A., & Zhang, Y. (2022). Simulation-Based Training and Its Use Amongst Practicing Paramedics and Emergency Medical Technicians: An Evidence-Based Systematic Review. *International Journal of Paramedicine*, (1), 12–28. <https://doi.org/10.56068/VWHV8080>
3. Bijani, M., Abedi, S., Karimi, S., & Tehranineshat, B. (2021). Major challenges and barriers in clinical decision-making as perceived by emergency medical services personnel: A qualitative content analysis. *BMC Emergency Medicine*, 21, 11. <https://doi.org/10.1186/s12873-021-00408-4>.
4. Braun, V., & Clarke, V. (2021). *Thematic analysis: A practical guide*. SAGE.
5. Cash, R. E., Rivard, M. K., Camargo, C. A., Jr, Powell, J. R., & Panchal, A. R. (2021). Emergency Medical Services Personnel Awareness and Training about Personal Protective Equipment during the COVID-19 Pandemic. *Prehospital emergency care*, 25(6), 777–784. <https://doi.org/10.1080/10903127.2020.1853858>.
6. Crowe, R. P., Bower, J. K., Cash, R. E., Panchal, A. R., Rodriguez, S. A., & Olivo-Marston, S. E. (2018). Association of Burnout with Workforce-Reducing Factors among EMS Professionals. *Prehospital emergency care*, 22 (2), 229–236. <https://doi.org/10.1080/10903127.2017.1356411>.
7. Görücü, S., Türk, G., & Karaçam, Z. (2024). The effect of simulation-based learning on nursing students' clinical decision-making skills: Systematic review and meta-analysis. *Nurse education today*, 140, 106270. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2024.106270>.
8. Luneckienė, L. ir Riklikienė, O. (2024). Darbo saugos kultūra apskrities greitosios medicinos pagalbos tarnyboje. *Visuomenės sveikata*, 34(2), 78–86.

9. Powell, J. R., Gage, C. B., Crowe, R. P., Rush, L. J., MacEwan, S. R., Dixon, G., ... Panchal, A. R. (2025). National Evaluation of Emergency Medical Services Clinician Burnout and Workforce-Reducing Factors. *Journal of the American College of Emergency Physicians open*, 6(1), 100024. <https://doi.org/10.1016/j.acepjo.2024.100024>.
10. Strandås, M., Vizcaya-Moreno, M. F., Ingstad, K., Sepp, J., Linnik, L., & Vaismoradi, M. (2024). An Integrative Systematic Review of Promoting Patient Safety Within Prehospital Emergency Medical Services by Paramedics: A Role Theory Perspective. *Journal of multidisciplinary healthcare*, 17, 1385–1400. <https://doi.org/10.2147/JMDH.S460194>.
11. Troyer, L., & Brady, W. (2020). Barriers to effective EMS to emergency department information transfer at patient handover: A systematic review. *The American journal of emergency medicine*, 38(7), 1494–1503. <https://doi.org/10.1016/j.ajem.2020.04.036>.
12. Vera San Juan, N., Aceituno, D., Djellouli, N., Sumray, K., Regenold, N., Syversen, A., ... Vindrola-Padros, C. (2020). Mental health and well-being of healthcare workers during the COVID-19 pandemic in the UK: contrasting guidelines with experiences in practice. *BJPsych open*, 7(1), e15. <https://doi.org/10.1192/bjo.2020.148>.
13. World Health Organization. (2021). *Global patient safety action plan 2021–2030: Towards eliminating avoidable harm in health care*. World Health Organization.

Summary

The professional role of emergency medical services (EMS) nurses has become increasingly complex in recent years, encompassing not only the performance of clinical interventions but also ensuring patient safety, communication, teamwork, and working in high-risk environments. However, there is still a lack of comprehensive studies revealing how the professional role of EMS nurses is reflected in research conducted by nursing students.

The aim of this article is to reveal the expression of the professional role of EMS nurses in nursing students' research from 2021 to 2026.

The study employed a retrospective document analysis using inductive thematic analysis. The study analyzed 27 graduate theses by students of the General Practice Nursing study program at Utenos kolegija, Higher Education Institution, defended between 2021 and 2026 and related to the activities of EMS nurses. Four main thematic categories were identified during the study: clinical competencies of GMP nurses, patient safety and communication, professional well-being and the expression of psycho-emotional difficulties, and the development of the professional role.

It was found that, most frequently in the students' work, the professional role of EMS nurses is associated with the management of life-threatening conditions, clinical decision-making, and the application of standardized algorithms. The importance of patient safety, communication, professional well-being, emotional resilience, competency development, and the application of technology was also highlighted. The results of the study revealed that, in the students' papers, the professional role of EMS nurses is perceived as multifaceted and encompassing clinical, communicative, organizational, and psycho-emotional dimensions of professional practice.

Keywords: emergency medical services, professional role, nurses, thematic analysis.

Jolanta Keburienė

Utenos kolegija, Lietuva.

dr. Danguolė Šakalytė. Atsakingasis autorius

Utenos kolegija, Lietuva, ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-8638-0540>

El.pastas: sevcove@gmail.com